

Tema Lärmiljöer

Termen *lärmiljö* används allt oftare i undervisningssammanhang, men används också på ganska olika sätt. Som tema på den högskolepedagogiska konferensen använder vi det för att beskriva platser och sammanhang där lärande pågår ur ett helhetsperspektiv, där man analyserar hur olika faktorer samverkar för att stödja och gynna, eller tvärtom kan försvåra och rentav motverka studenters läroprocesser.

Konferensen välkomnar alltså särskilt bidrag som utifrån erfarenheter från undervisningen och högskolepedagogisk forskning analyserar förutsättningarna för studenters lärande ur detta perspektiv.

Vilka lärmiljöer kan det handla om?

Naturligtvis är det viktigt att i varje enskilt fall avgränsa det sammanhang som analyseras. Under senare år har särskild uppmärksamhet ägnats åt den fysiska lärmiljöns (lärosalens) gestaltning, och vilka pedagogiska möjligheter och utmaningar den bidrar med för undervisningens utformning och genomförande. Ibland har den fysiska platsens betydelse utvidgats till att omfatta större miljöer, t.ex. i diskussionerna om det s.k. *sticky campus* – hur man skapar kreativa och välkomnande universitetsmiljöer dit studenterna kommer och gärna dröjer sig kvar. Men under Coronakrisens år av *emergency remote teaching* har också praktiskt taget alla lärare ställts inför det faktum att även den nätbaserade undervisningens kvaliteter, via Zoom eller Studium, bygger på hur väl man lyckas bygga upp välfungerande lärmiljöer online: en självklarhet för de flesta distanslärare, men en utmaning för dem som mest haft campusundervisning.

Detta fokus på fysiska eller virtuella rum uttömmar inte begreppet lärmiljöer. Det kan också användas för att ge perspektiv på ett enskilt undervisningspass, på ett moment, på en hel kurs, eller på ett helt program, där processer som löper över flera års tid, såsom t.ex. bildandet av generiska färdigheter, spelar en större roll. Även dessa aktiviteter låter sig också beskrivas och analyseras som lärmiljöer.

Lärmiljön som en pedagogisk balansakt

En god lärmiljö kan t.ex. sägas vara

- Strukturerad: välstrukturerad, välordnad, transparent, tydlig, genomtänkt, förutsägbar
- Flexibel: lyhörd, anpassningsbar, formativt utvärderande, självkritisk, improviserande
- Inkluderande: tillgänglig, välkomnande, trygg, generös, öppen, behaglig
- Utmanande: intellektuellt stimulerande, kritiskt granskande, med höga förväntningar, omprövande, ifrågasättande

Begreppet framhäver alltså att den totala lärmiljöns kvaliteter beror på *proportioner och avvägningar* mellan delar som delvis kan stå i motsatsförhållande till varandra. Hur flexibel kan man t.ex. vara, i termer av att snabbt ändra undervisningens uppläggning som en följd av en formativ kursvärdering, utan att riskera bristande inkludering av studenter som har större behov än andra av förutsägbarhet och långsiktig planering? Ur lärmiljöperspektivet blir undervisningsplaneringen därmed mindre att boka av punkter på en checklista, än en pedagogisk balansakt, där delar alltid sätts i relation till helheten.